

N° 110

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

UITGIFTE KANTOOR
3300 TIENEN 1

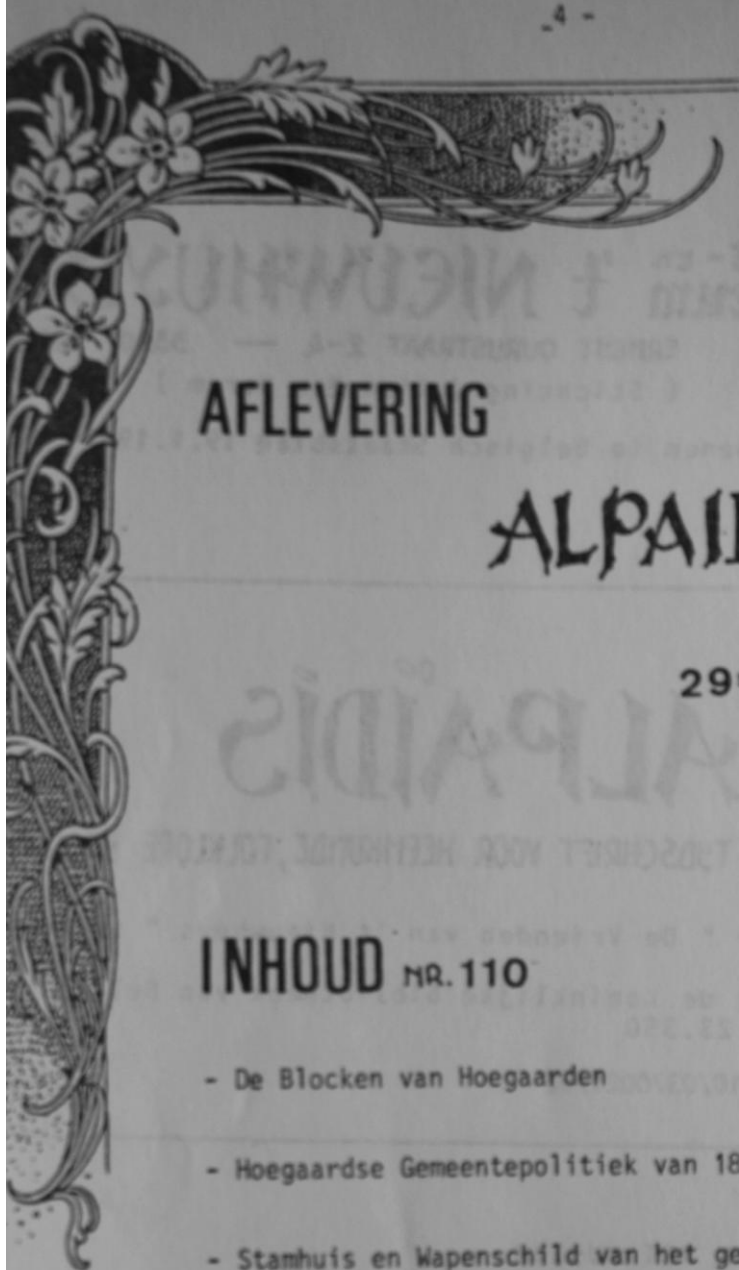
DHR. GUILLUY A
NERM 35
3320 HOEGAARDEN

driemaandelijks

1^e trimester 1993

ALPAIDIS

V.J. Etienne Grooten
Viaduktstraat 193
3300 TIENEN

AFLEVERING

ALPAIDIS

29ste jaargang 1993

INHOUD NR. 110

- De Blocken van Hoegaarden
- Hoegaardse Gemeentepolitiek van 1830 tot 1990 (vervolg)
- Stamhuis en Wapenschild van het geslacht Cipers uit Hoegaarden
- Wat U moet weten
1 Mei 1993 - Hoogdag voor de Bierverzamelaars
Het Biermanneke in 't museum
- De St. Eligius-gilde van Hoegaarden

DE "B"locken „ VAN Hoegaarden

Zoals de menigvuldige velden rond Hoegaarden elk een eigen benaming hebben, zo zijn er in de "Cuype" van het dorp ook een aantal bebouwde blokken en woonwijken wel omlind en afgebakend, die elk een sprekende naam droegen.

In tegenstelling met de veldnamen die grotendeels bewaard bleven, verdwenen de meeste bloknamen bij de intreding van het Nieuw-Regiem.

De bekende blokken zijn:

1 - Cruysblock

Gelegen tussen Doelstraat, Tommestraat, Pastorijstraat en Pastoorstraatje. Op dit block staat de hoeve van de Cruysblock (Tommestraat 1), waar in de XVIIIe eeuw griffier Servaes Sweerts woonde, de huidige pastorij die de voormalige woonst was van Meester-Brouwer Carolus Van Nerum en ook het huis van burgemeester Christiaens (gelegen naast de pastorij n°32). De naam Cruysblock ontstond, omdat het blok aan het kruispunt (Cruyswegh) lag.

2 - Maeghdenblock

Tussen Tommestraat, Neskensstraat en Konijnenpijp. Op de hoek staat de "Refugie der 11.000 Maeghden" (Pastorijstraat n°47) waaraan het blok zijn naam ontleend. Daar heeft in de XVIIIe eeuw schepen en brouwer Bernard Vandermolen gewoond.

3 - Kerckblock

Tussen Doelstraat, A. Putzeysstraat, de Plaats, Pastorijstraat en Pastoorstraatje.

Op dit blok bevond zich eens het kasteel van Gravin Alpaïdis, plaats waarop later de kerk werd gebouwd.

Daar staat ook het huidige gemeentehuis en het voormalige Raedhuys (Plaats n°25) Op de hoek van de Plaats bevindt zich de "Venetiaen" waar de idylle ontstond tussen Francesco Toletti en Elisabeth Stockmans.

Op dit block in de Pastorijstraat n°20 lag ook de herberg " 't Cleyn Paradis" vroeger lokaal van de katholieke harmonie.

4 - Pastoors- of Kapittelblock

Tussen Neskensstraat, Pastorijstraat, Houtmarkt, Walenstraat en Elststraat.

Op de Houtmarkt bevinden zich het oud-Kapittelhuys en de Pastoorshoeve (later Arendsnest genaamd).

Het Kapittelhuys ging onder de franse tijd over op J. Bt. Dumont (later burgemeester) wyl de hoeve van in de XVIIIe eeuw achtereenvolgens het eigendom was van griffier Antoon Sweerts, van diens schoonzoon Ant. Balth. Sweerts, (eveneens griffier) en van burgemeester De Zangré. Het Arendsnest trad in de geschiedenis met het Schrikbewind. Op de Kapittelblock in de Pastorijstraat n°7, lag ook het huis van Trudo Putzeys, Vrederechter onder de Besloten Tijd.

5 - Eylandt van den H. Geest

Huizenblok gelegen tussen de Plaats (langs twee zijden), de Houtmarkt en de vroeger genaamde Koezeyckstr.

Daar bevond zich langs de kant van de Houtmarkt het huis "St. Nicolas" waar de oude Regentie verzamelde (later huis Haumont, nu verdwenen).

Langs de onderkant bevindt zich nog steeds het huis (vroegere herberg "Rust o/d Berg", waar in 1797 Hendrik Van Nerum woonde die de bijl verborgen had, waarmede Petrus Sweerts de Vrijheidsboom doorhakke.

Deze huizenblok ligt als een eiland temidden van de Plaats en werd aanvankelijk door leprozen en dan door kanunnikken bewoond.

6 - Paradijsblock

Tussen de voormalige Paradijsstr. (nu Walenstraat), Nermsche baen, Hellestraat, Plaats en vroegere Koezeyckstr.

Op de hoek staat de oude Paradijshoeve, waar Meester-Brouwer en Schepen Servatius Sweerts en later zijn schoonzoon gezworene Henricus Hoebancx hebben gewoond.

Op de hoek van de Nermsche baen stond de oude "Alcôve" huis van Notaris Schepen Renier Lintermans.

7 - Hellebloxske

Tussen de Plaats, het Hellestraatje (lags twee zijden) en H. Dotremontstraat.

Op dit blok bevond zich de "Geuse Capelle" (huis Rosier) waar de ontroonde Regentie bijeen kwam onder de Besloten Tijd en bestormd werd door de fransgezinde rebellen onder Not. Van Autgaerden. Op dit blok staan ook de oude huizen van sekretaris François Lodewyckx, bakker Livinus Van Hagendoren, Mattheessens en Ruttens. (dit laatste in de Dotremontstraat).

8 - Bloxske van Reynus

Tussen A. Putzeysstraat, Gasthuisstraat en Doelstraat (2 zijden)

"Reynus" was Renier Vandermolten die zijn hofstede had in de Gasthuisstraat n°7 (XVIIIe), met bijna de halve blok in eigendom.

In de Doelstraat lag het voormalige pachthof Gaans, later Peeters, wjl op de hoek van de Doelstraat en A. Putzeysstraat, burgemeester Arthur Putzeys woonde.

In de A. Putzeysstraat n°10 was ook de afspanning "den Ossenkop" waar het bureel van de eerste suikerfabriek was gevestigd, wjl op de hoek van deze straat en de Gasthuisstraat de eerste drukkerij Smeesters lag.

9 - Putblock (voorheen St. Eligiusblock)

Tussen Gasthuisstraat, Stoopkensstraat, Dumontstraat en Doelstraat.

Zo genoemd omdat het blok langs de Putstraat (nu Gasthuisstraat) lag, waar zich vroeger het St. Eligius gasthuis bevond. Op dit blok bevonden zich ook de brouwerijen Van Hagendoren.

10 - Beekblock

Tussen Stoopkensstraat (vroeger Beekstraat) Tiensestraat, Kalverstraat en Dumontstr.

Langs de beek lagen de meeste brouwerijen. Op dit blok bevond zich het pachthof Coenegras (nu houtmagazijn Vandermolten), waar Pater Coenegras zich tijdens de Besloten Tijd verborgen hield in de "Gloriette".

Daar ligt ook de voormalige Broedersschool en langs de Stoopkensstraat het oude pachthof Van Hagendoren.

11 - Sparrecampsblock

Tussen Kalverstraat, Kon. Astridstraat en Doelstraat.

Vroeger noemde zich deze grond "Sparrencamp" (sparbomenveld), met op de hoek in de Doelstraat n°20 het "Sparrencampshoff", waar de weerwolf schuilde.

12 - Hoekblock

Tussen Tiensestraat, Doelstraat en Kon. Astridstraat.

Op deze grond in de Tiensestraat bevindt zich het huidige rusthuis (voorheen huis Vandertaelen-Van Nerum) en in de Doelstraat n°62 het voormalige graanmagazijn van Arnold Adams.

In deze straat staat ook de gemeenteschool.

De betekenis van de naam is niet bekend, misschien omdat het blok op de "hoek" lag.

13 - Heirblock

Tussen Tiensestraat, de oude Heirbaan (nu Ern. Ourystraat) en de Vroente (2 zijden)
Kreeg deze naam omdat het blok langs de heirbaan lag.

Op de hoek bovenkant staat het Nieuwhuys (oude Romeinse afspanning, Mairie onder de franse tijd, nu Bier- en Streekmuseum)

Langs de Ern. Ourystraat bevond zich het herenhuis van Notaris-Schepen Joannes Van Nerum (n° 16, 18 en 20) en ook het oude Vijverhof (later huis Evrard - Van Autgaerden, nu Beukenlaan geworden).

Langs de Vroente, aan de brug, lag de voormalige brouwerij Van Nerum (verdwenen) en ook het pachthof Menières (Not. J.Bt. Van Autgaerden), nu Hof ter Meersche genaamd en langs de kant van de Beek, de brouwerij Tomsin met daarnaast de eerste brouwerij Celis. In de Tiensestraat had men de Struysvogelhoeve (afgebroken), de Rode Poort (brouwerij Van Hagendoren) en in n°85 de oude brouwerij Maes.

14 - Gheteblock

Tussen Vroente, Kloosterstraat, Molendreef en de Gete.

Op deze grond loopt de Nerm- of Schoorbeek in de Gete. Het blok ligt volledig langs de Gete.

15 - Cloesterblock

Tussen de steenweg naar Tienen, de Kloosterstraat (2 zijden) en de Vroente.

Op dit blok ligt het klooster Mariadal (voorheen klooster der Begaarden) en op de hoek aan de beek stond de brouwerij Dotremont "Duc" genaamd.

Er zijn nog enkele andere blokken, waarvan de oude benamingen niet bekend zijn.

[illegible]

Hoegaardse

Gemeente politiek

1830 - 1990

9. Het conflict Putzeys - Nijs

Onder impuls van Alexander Nijs begonnen de katholieken terug boven water te komen, want hij had zelfs de Brouwersgilde tegen de suikerfabrikanten opgezweept onder voorwendsel, dat door het opkomen van de suikerfabriek de winstgevende zaak der brouwers en de ganse biernijverheid bedreigd werd.

Onder Charles Van Nerum (broeder van Dr. Van Nerum) sinds 1859 Deken van de Brouwersgilde kwamen de brouwers in 't Nieuwhuys samen, om aan de hand van bewijzen een verweerschrift op te stellen. Doch de suikerfabrikanten lieten een scheikundig rapport opmaken en weerlegden elk concurentiegevaar. Het geschil kwam vrij snel tot een regeling, zodat het opzet van Nijs mislukte.

Vervolgens zon Nijs op andere middelen en kloeg het feit aan, dat Hoegaarden reeds sedert twee jaren (van januari 1864) zonder burgemeester was.

Zijn argument dreigde tot bij de Bestendige Deputatie te geraken en nieuwe verkiezingen werden uitgeschreven, die nochtans tot begin 1866 werden uitgesteld, wegens het overlijden ^{van} Koning Leopold I op 10 dec. 1865.

De katholieken weerden zich hardnekkig en wilden hun voorman Alexander Nijs tot burgemeester doen verkiezen, want hij was de enige man die het durfde zeggen en de grootdunkende liberalen durfde trotseren.

Zij zongen zelfs tijdens de verkiezingscampagne een schimplied;

" Liever Nijs dan een Putzeys,
Zander is tenminste wijs
en 't is geen anti-Christ
zoals die andere Tist "

De verhouding in de gemeenteraad op dat ogenblik was gespannen, vijf tegen vijf ingevolge Wampach die niet meer op de zittingen verscheen.

De liberalen voelden zich, ondanks de suikerfabriek in hun kleine schoenen en om dit gevaar te keren, had Putzeys op verzoek van zijn politieke vrienden, aanvaard zich opnieuw kandidaat te stellen.

Door de oprichting van de suikerfabriek en zijn contacten met de grote liberale bonzen uit Tienen en krachtig gesteund door zijn eigen mannen te Hoegaarden, viel het hem niet moeilijk, terug het burgemeesterschap te verwerven. Hij zetelde opnieuw vanaf 27 kaart 1856 en legde de eed af onder Leopold II en riep uit: "Le grand bail liberal continue plus que jamais". Alexander Nijs en de "calottins déchainés" zoals de katholieken in die tijd genoemd werden, hadden andermaal een nederlaag geleden. Vanaf toen werd te Hoegaarden volgend lied door de liberalen gezongen tot grote ergenis van Nijs.

" Liever Hoegaarden dan Parijs,
daar woont Mijnheer Putzeys,
gekozen als een man,
die goed regeren kan".

Na de verkiezingen van 30 okt. 1866 zag de Hoegaardse gemeenteraad er uit als volgt:

- Louis Alex. Putzeys, Liberaal burgemeester
- Henri Vandermolen en François Adams, liberale schepenen
- Dr. Van Nerum, Dr. Jean Bapt. Godts (°1810) en PJ Dewil uit Hoksem (liberale raadsleden).
- Julien Nijs uit Houtem, Laurent Lambrechts, de jonge, uit Bost, Fulgence Finoulst uit Rommersom, Henri Vandertaelen en Alexander Nijs uit het Centrum, katholieke raadsleden.

Dus 6 liberalen en 5 katholieken, met dien verstande, dat het tussen Vandertaelen en Nijs, omwille van de harmonie en tussen Finoulst en Lambrechts, wegens de bouw van de kerk van Bost, niet naar wens ging, Lambrechts lag ten andere om het geval Bost met de ganse gemeenteraad overhoop, terwijl er bij de liberalen een perfecte verstandhouding heerste.

Op 16 juni 1767, ingevolge een aanvraag van Putzeys, kwam te Hoegaarden een spoorverbinding tot stand en werd er later ook een station gebouwd.

Dat alles verhoogde aanzienlijk zijn populariteit en hij werd zelfs in 1869 samen met zijn vrouw door Pastoor Decoster voor het peterschap gevraagd bij de inwijding van een kerkklok.

Maar ook zijn rivaal Alexander Nijs, had zich in zijn milieu aan de kop gebracht. Zulks bleek voldoende door de uitslag der verkiezingen van 1869, toen de helft van de gemeenteraad moest herkozen worden.

Putzeys en Nijs behaalden bijna de volledige meerderheid, Adams won met vele stemmen op de katholieke kandidaat Henri Gilis uit Nerm, Vandertaelen versloeg de liberale kandidaat Jean Bapt. Verbelen met 87 op 42 stemmen, De Wil won het met 3 stemmen meer dan de katholiek Charles Van Herbergen.

Voortdurend zonnen de katholieken op middelen om het liberale bewind te breken, maar het scheen zo vast ingeankerd, dat het een uiterst moeilijke zaak worden zou. Ten einde raad besloot Nijs tot de grote stap over te gaan. De politieke verdeeldheid in de rangen van de Geslachten en het verlies van het Provisorschap voor hun studiebeursstichting, waren oorzaak dat de Confre-rie sinds 1865 wegwijnde, om ten slotte rond 1871 te worden ontbonden. Het dient niet verzwegen te worden dat de liberalen met Putzeys, Van Nerum en Dumont enerzijds en Nijs, Vandertaelen en Philippe Van Autgaerden anderzijds hieraan de grootste schuld hadden.

Alleen de Gulden Lelie (Geslacht Van Nerum) was boven water gebleven, maar zij moest het zonder haar liberale afstammelingen stellen.

In 1871 kwamen vijf mannen samen in d'Alcove (op de hoek da Nermschebaan en de Walenstraat) bij Henri Norbert Lintermans, die na de ontbinding van de Confrerie zijn Hoofddekenschap had kwijt gespeeld en nu ondergeschikt stond aan de ouderdomsdeken der Gulden Lelie.

Deze mannen waren: H.N. Lintermans, Alexander Nijs, Henri Vandertaelen, Philippe Van Autgaerden en Jean Joseph Evrard (zoon van apotheker Pierre Evrard) allen gesproten uit het zelfde geslacht Van Nerum en ook nog Ferdinand Van Haegendoren (schoonbroeder van Evrard)

Zij besloten een zelfstandig politiek comité op te richten onder de benaming "Heilkomiteit (Comité du Salut)" maar in werkelijkheid was het niets anders dan de omvorming van de oude katholieke Club. Tot voorzitter en o/voorzitter kozen zij^{de} Graaf van Meldert, Adrien Eugene Paul Victor d' Oultremont en Dr. Leopold Lodewijckx uit Hoegaarden, zoon van de oude gemeentesekretaris François Lodewijckx. Geen van beiden hadden echter familiebanden met de stichters.

Zij wilden zich wreken voor het teloor gaan van de Confrerie waarvoor zij alle schuld op de liberalen wierpen.

Het heilkomiteit zou van achter de schermen en buiten alle gildeleven om (zeer betrekkelijk), een sterk politiek instrument vormen dat leiden moest tot drie wel bepaalde doelen:

- 1 - de officiële oprichting van de Katholieke partij te Hoegaarden voor, bereiden.
- 2 - de liberalen uit Brouwersgilde, Burgerwacht en Muziekharmonie weren, en desnoods deze instellingen ondermijnen.
- 3 - in de gemeenteraad het liberalisme ten val brengen.

Zij hadden nochtans beloofd niet in naam der Gilde te handelen en deze volledig buiten de zaak te houden.

De nakomelingen uit de oude Schepenfamilies hebben zich altijd graag met politiek ingelaten, zijn er door ten onder gegaan, maar konden het niet laten.

Toen Burgemeester Putzeys (die sinds 1856 tot de Ereraad der Geslachten behoorde en na diens ontbinding in 1870, dezelfde functie in de Gulden Leliegilde was blijven waarnemen), op de hoogte kwam van het Heilkomiteit, noemde hij het een "schandalig complot van Kattetekoppen". Hij diende dadelijk zijn ontslag in, want "Komiteit" en "Gilde" scheerde hij, ten rechte of ten onrechte over dezelfde kam. Zijn ontslag werd met vreugde begroet en zelfs gevierd.

In maart 1871 was gemeenteontvanger Jean Haumont gestorven en werd vervangen door zijn zoon François, (onderwijzer), die zich de vriend der liberalen had getoond.

In mei 1871 werd Henri Vandertaelen tot schepen verkozen ter vervanging van Vandermolén die in dec. 1870 was gestorven, zodat het Heilkomiteit veld won.

In 1871 was ook Brouwer Charles Van Nerum, Deken en Hoofdman van de invloedrijke brouwersgilde overleden en werd opgevolgd door brouwer en suikerfabrikant Joseph Libert Dumont. Alsdan ontketende Alexander Nijs de aanval. Hij trachtte de nieuwe Deken overal in ongenade te brengen, door te verklaren dat hij de Brouwersgilde wilde ondermijnen, om de biernijverheid ondergeschikt te maken aan de suikerindustrie.

De brouwers Nijs en zijn kleinkoos Julien Van Nerum (neef van Dr. Van Nerum) eisten het ontslag van Dumont en stelde in de rangen van de Brouwersgilde nieuwe verkiezingen voor. Dumont weigerde echter ^{zich} terug te trekken "voor een benede zwarte kerkuilen en zatlappen". De discussies laaiden zo hoog op, dat het tot geen verkiezingen kwam, maar ook de brouwers verdeelden zich, hetgeen aanleiding gaf tot allerlei rivaliteiten, die in 1872 de ineenstorting en ontbinding van de drie eeuwen oude Brouwersgilde ten gevolge had.

Zij wilden zich wreken voor het teloor gaan van de Confrerie waarvoor zij alle schuld op de liberalen wierpen.

Het heilkomiteit zou van achter de schermen en buiten alle gildeleven om (zeer betrekkelijk), een sterk politiek instrument vormen dat leiden moest tot drie wel bepaalde doelen:

- 1 - de officiële oprichting van de Katholieke partij te Hoegaarden voor bereiden.
- 2 - de liberalen uit Brouwersgilde, Burgerwacht en Muziekharmonie weren, en desnoods deze instellingen ondermijnen.
- 3 - in de gemeenteraad het liberalisme ten val brengen.

Zij hadden nochtans beloofd niet in naam der Gilde te handelen en deze volledig buiten de zaak te houden.

De nakomelingen uit de oude Schepenfamilies hebben zich altijd graag met politiek ingelaten, zijn er door ten onder gegaan, maar konden het niet laten.

Toen Burgemeester Putzeys (die sinds 1856 tot de Ereraad der Geslachten behoorde en na diens ontbinding in 1870, dezelfde functie in de Gulden Leliegilde was blijven waarnemen), op de hoogte kwam van het Heilkomiteit, noemde hij het een "schandalig complot van Kattekoppen". Hij diende dadelijk zijn ontslag in, want "Komiteit" en "Gilde" scheerde hij, ten rechte of ten onrechte over dezelfde kam. Zijn ontslag werd met vreugde begroet en zelfs gevierd.

In maart 1871 was gemeenteontvanger Jean Haumont gestorven en werd vervangen door zijn zoon François, (onderwijzer), die zich de vriend der liberalen had getoond.

In mei 1871 werd Henri Vandertaelen tot schepen verkozen ter vervanging van Vandermolén die in dec. 1870 was gestorven, zodat het Heilkomiteit veld won. In 1871 was ook Brouwer Charles Van Nerum, Deken en Hoofdman van de invloedrijke brouwersgilde overleden en werd opgevolgd door brouwer en suikerfabrikant Joseph Libert Dumont. Alsdan ontketende Alexander Nijs de aanval. Hij trachtte de nieuwe Deken overal in ongenade te brengen, door te verklaren dat hij de Brouwersgilde wilde ondermijnen, om de biernijverheid ondergeschikt te maken aan de suikerindustrie.

De brouwers Nijs en zijn kleinkoos Julien Van Nerum (neef van Dr. Van Nerum) eisten het ontslag van Dumont en stelde in de rangen van de Brouwersgilde nieuwe verkiezingen voor. Dumont weigerde echter ^{zich} terug te trekken "voor een benede zwarte kerkuilen en zatlappen". De discussies laaiden zo hoog op, dat het tot geen verkiezingen kwam, maar ook de brouwers verdeelden zich, hetgeen aanleiding gaf tot allerlei rivaliteiten, die in 1872 de ineensstorting en ontbinding van de drie eeuwen oude Brouwersgilde ten gevolge had.

Bij de verkiezingen van 1 juli 1872 werd Dr. Leopold Lodewijckx tot raadslid verkozen en zetelde vanaf 16 sept.

Het betekende een grote overwinning voor de katholieken die hierdoor met 6 tegen 5 in de meerderheid waren. Nu was de tijd rijp om verder te gaan.

Dit sukses is ook het gevolg van het feit dat in 1871 de cijns van de gemeente verkiezingen verlaagd werd tot 10 F. Hierdoor was de kleine middenstand bevoordeeld en dit kwam de katholieken ten goede. Het aantal kiesgerechtigde mannen was in de gemeente nu opgelopen tot 25%. Het is in deze periode 1870 - 1878 dat er een verscherpte tegenstelling komt tussen de katholieken en de liberalen, de doodsteek voor de aftakelende Confrerie der V Geslachten.

De volgende stap werd gericht tegen de Burgerwacht, waar ingevolge een receptie op het gemeentehuis, in 1870 door de liberale mandatarissen aan enkele officieren van een doortrekkende leger eenheid gegeven en waardoor bijna muiterij was uitgebroken, grote onenigheden waren ontstaan, die tot een passiviteit hadden geleid. Deze "malaise" werd nu verder bewerkt door Alexander Nijs en Julien Van Nerum. Zij eisten niets minder dan het ontslag van bevelhebber Putzeys en bataljons geneesheer Van Nerum en dreigden dat de katholieke manschappen zich uit de Wacht zouden terug trekken, zo zij geen voldoening kregen. Maar Putzeys gaf er geen gevolg aan, zodat de Burgerwacht nog alleen op papier bleef bestaan.

Dit voorval lokte nochtans een geschil uit in de Gulden Lelieraad, waar aan het Heilkomiteit verweten werd, dat zij voor hun onzinnige politieke naijver, alle oude instellingen ten gronde wierpen. Doch het Heilkomiteit was zo sterk geworden en de katholieke meerderheid in het dorp zo overtuigend, dat er aan de zaak niets veranderde en de hartstochten bleven oplaaien.

Vervolgens kwam de muziekharmonie aan de beurt. Na gedurende 12 jaren vreedzaam te hebben samengewerkt, braken ook in deze vereniging ruzie en twist uit, veroorzaakt door Nijs en in wiens strikken Vandertaalen zich liet vangen. De meerderheid der leden waren katholiek en verlieten de gemeentezaal waar zij hun "repetities" hielden, om naar 't Cleyn Paradijs (in de Pastorijstraat) over te gaan, dat in 1872 door Theodoor Van Nerum was aangekocht en waar het Heilkomiteit haar lokaal had gevestigd.

Theodoor Van Nerum was kozijn van Dr. Van Nerum en ook van Nijs.

De liberale leden bleven op het gemeentehuis oefenen.

Na woelige debatten in de gemeenteraad moest er op 10 feb. 1873 gekozen worden om te zien welke van de twee frakties de echte vereniging uitmaakte. Met 6 tegen 4 stemmen behaalden de mannen van 't Paradijs de overwinning en namen de vlag en de meubelen mee. De splitsing van de harmonie was een vol-dongen feit geworden. Vandertaelen ging mee naar 't Paradijs, wjl Putzeys het voorzitterschap opnam van de overblijvende muzikanten op het gemeentehuis. (zie Alpaidis n°19 en volgende)

De politiek had haar verderfelijk werk verricht.

Alexander Nijs zegevierde en streefde nu naar de zenith van zijn macht. Zijn zaak werd gediend door het overlijden van Schepen Adams, in wiens ver-vanging moest voorzien worden. De verkiezingen gingen door op 1 juli 1873 en Alexander Nijs behaalde de meeste stemmen. Vanaf 18 aug. zetelde hij sa-men met Henri Vandertaelen als schepen, zodat de twee schepenfuncties in handen van leden uit het Heilkomiteit lagen.

Tijdens dezelfde Raadszitting werd ook François Van Hagendoren, (26 j. oud en katholiek) tot gemeentesekretaris benoemd, ter opvolging van zijn groot-vader François Lodewijckx, die hij sedert 1871 wegens ziekte had vervangen. Hij was tevens sekretaris van de Kerkfabriek en ontvanger van het Weldadig-heidsbureau.

François Van Hagendoren was de kleinkozijn van gemeente-ontvanger François Haumont.

De katholieken hadden hun stellingen aanzienlijk verbeterd, want de libera-len stonden nu met 4 tegen 6 in de oppositie, ofschoon Putzeys steeds burge-meester was.

tamhuis en apenschild VAN HET GESLACHT CYPERS UIT HOEGAARDEN

Het pachthof Cipers op de hoek van de Tommestraat genaamd "Cruysblock" is niet het stamhuis van het geslacht Cypers (oude schrijfwijze van de naam). Deze hoeve kwam pas na 1920 in 't bezit van een familietak uit vernoemd geslacht, is wel het geboortehuis van deze tak, maar niet het stamhuis van het geslacht.

Het oude stamhuis lag in de Nieuwstraat (heden Ern. Ourystraat), op de plaats, waar zich nu het appartementsgebouw n°12 bevindt, met inbegrip van het aanpalend huisje n°14.

Het was dus gelegen tussen het voormalige kompleks van 't Nieuwhuys (huidig museum tot en met de meubelzaak Emanuel, zijgang inbegrepen) en het vroegere Groothuys (n°16, 18 en 20).

Het was daar dat de stamvader Jacques Philippe Cypers zich na zijn huwelijk in 1725 met Anne Marie Beetens, als landbouwer en brouwer vestigde.

Het was een dubbelhuis bestaande uit :

- een woonhuys van een stagie en eene venster met hof, groot een half dagmael,
 - een huys met een stagie en vier vensters en hof, groot 12 corthtoyen, en een aanpalend huys met schuere tegen het voorschreven huys gelegen, met een stagie en eene venster, dienend als bierhuys, met annexen groot 60 cortroyen.
- (zie Aendragte der inwonders van Hougaerde 2e sectie Gethe - 1796)

In 1773 na de dood van de stamvader, traden zijn kinderen uit de onverdeeldheid en ging het pachthof over op zijn zoon Petrus (die het dubbel huis bekwam) en Matheus (die het aanpalens bierhuys verwierf).

Zij woonden er ten tijde van de franse revolutie (schrikbewind)

Na de dood van Petrus in 1809, kwam het eigendom in 't bezit van zijn zoon Matheus de jonge, om rond 1850 op naam te staan van diens zoon Henricus, met vruchtgebruik aan zijn moeder (Weduwe Matheus Cypers) Zie Kadastrale legger Popp.

Het was deze Henricus die het dubbelhuis liet ombouwen tot een geheel, met inrijpoort, deur en steekboogvensters met zandstenen omlijsting, 5 beneden en 6 boven.

Einde XIXe eeuw liet zijn zoon Gustaaf de voorgevel bepleisteren. Zo zag het eigendom er nog steeds uit ten tijde van Edmond Cipers (zoon van Gustaaf) en diens kinderen, alvorens na 1960 te worden verkocht en afgebroken, de plaats ruimend voor de appartementen.

De stamvader Jacques Cypers zou een familiewapen hebben gevoerd, vertonende "drie zwemmende eendjes" vermoedelijk van zilver op veld van azuur.

Zulks blijkt uit een bewaard gebleven schets (met recentere omlijsting), in de tak van Joannes Cypers (zoon van Matheus de jonge) en gevonden in een oud gebedenboek van Monica Cypers (dochter van Joannes).

De schets droeg als onderschrift "Tot, Vader-Zaliger Gedagtenisse" en lijkt veel op de afbeelding van een oude verdwenen muursteen, die misschien in de gevel van het stamhuis heeft geprikt, zoals er te Hoegaarden meerdere bestaan.

Merkwaardig is dat ook in het wapenschild dat Philippe Cypers de Landrecy, kleinzoon van stamvader Jacques Philippe) in 1821 verkreeg, drie eendjes voorkomen. Hij voerde inderdaad een doorsneden wapen met in I, een arm dragende een sabel en ster (hem toegekend wegens wapenfeiten als officier in het Oostenrijkse leger) en in II, drie eendjes, doch omgekeerd voorgesteld (zie Le Parchemin n°275). Vermoedelijk de heraldische symbolen uit het wapen van zijn geslacht.

Een prachtige schilderij van dit wapenschild berust te Landen bij Joseph Urbain Cypers de Landrecy (nakomeling van Philippe).

En tot nog grotere verbazing is het geweten, dat tijdens de Besloten Tijd, iemand uit de kelders van 't Nieuwhuys kon ontsnappen langs "de canet"

Dit slecht geschreven woord werd steeds vertaald door "de kant", maar kan nu in nauw verband worden gebracht met "canette" (eendje).

Zou het stamhuis Cypers, dat naast het Nieuwhuys lag de naam "Canet" of "Canette" hebben gedragen.

Hoe zwak al deze bewijzen zijn, toch is het onbetwistbaar dat zij allen sterk verwijzen naar het geslachtswapen Cypers.

WAT U MOET WETEN

LIDGELD 1993, nog steeds zij er enkele achterblijvers, gelieve uw storting zo spoedig mogelijk uit te voeren. rek: 310/0370021/52

300 fr gewoon lid

500 fr erelid

1000 fr weldoener

1 Mei 1993

Op deze dag zal er in 't Museum vanaf 10 uur een grote verkoop doorgaan van meer dan 1000 glazen en potten en ook nog allerlei bierattributen.

Alle bierverzamelaars op post, WE SOLDEREN

BIERMANNEN

Op zaterdag 13 MAART a.s. om 16 uur, INHULDIGING VAN HET HOEGAARDS BIERMANNEN in 't Nieuwhuys - museum.

Met medewerking van Brouwerij De Kluis, de Hoegaardse Biergilde, De Orde vande Brouwer en het Museum.

CIPERS - CYPERS

ALLE INLICHTINGEN NAAR H. VAN NERVEN
HAGVISSTRAAT 44 1105 BK DIEL
TEL 020/7348103

In Alpaidis n°109 art. Bruisend Hoegaards Brouwersbloed was de vertaling en bijwerking van het zeer gewaardeerde werk van Dhr. Eric Berger in "Le Parchemin n°275 van 1991, en waarvoor hier onze oprechte erkentelijkheid.

DE STAMBOOM CIPERS - CYPERS en CYPERS de LANDRECY

=====

We beogen eind 1993 de stamboom van dit geslacht uit te geven. Daarvoor wordt dringende oproep gericht tot alle afstammelingen uit de nog niet aangeschakelde takken, om de genealogische inlichtingen zo snel mogelijk over te maken.